

Suositus 28/2024
Ehdotus A 1972/UHN
Käsittelijä Kestävä Pohjola -valiokunta

Mietintö vastauksesta suositukseen 28/2024, joka koskee jäteveden maastavientiä Pohjoismaissa (A 1972/UHN)

Kestävä Pohjola -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto merkitsee tiedoksi vastauksen suositukseen 28/2024 koskien jäteveden maastavientiä Pohjoismaissa ja katsoo sen neuvoston osalta *loppuun käsitellyksi*.

Taustaa

Suosituksen sanamuoto on seuraava:

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne harkitsevat mahdollisuutta ottaa käyttöön Baselin yleissopimuksen vaatimusten lisäksi tiukempia kansallisia sääntöjä vaarallisten jätteiden maastaviennille ympäristön ja kansanterveyden suojelemiseksi.

että ne edistävät ja koordinoivat vaarallisten jätteiden ja jäteveden maastavientiä koskevia parhaita käytäntöjä sekä pyrkivät yhdessä parantamaan ympäristönsuojelua maiden rajojen yli.

että ne priorisoivat meriekosysteemien suojelua parantamalla sääntelyä ja valvontaa, joka koskee vaarallisia jätteitä sekä kemikaaleja sisältävää jätevettä vastaanottavia laitoksia kuten tanskalaista teollisuusjäteyritystä RGS Nordicia.

Pohjoismaiden hallitusten vastaus

Pohjoismaiden neuvosto on jäteveden maastavientiä koskevassa jäsenehdotuksessaan (A 1972/UHN) korostanut Baselin yleissopimusta, jolla säädetään rajat yli tapahtuvan vaarallisen jätteen ja eräiden muiden jätetyyppien kuljetuksista. Panemalla täytäntöön Euroopan unionin säännöstöä Pohjoismaat pyrkivät estämään tai huomattavasti rajoittamaan rajat ylittävien jätekuljetusten ympäristövaikutuksia. Pohjoismaiden hallitukset katsovat kuten Pohjoismaiden neuvostokin, että Baselin yleissopimus on tärkeä ympäristösopimus, ja arvioivat sopimuksen vaikuttaneen huomattavasti mahdollisuuksiin rajoittaa rajat ylittävien jätekuljetusten haitallisia vaikutuksia. Tarve puuttua laittomien jätekuljetusten kielteisiin vaikutuksiin on erityinen haaste, josta Pohjoismaiden ministerineuvosto ja jäsenmaat ovat hiljattain tulleet tietoisiksi.

Pohjoismaiden neuvosto nostaa erityiseen kansalliseen lupaprosessiin liittyen esiin tarpeen suojella omia rannikko- ja merialueitamme. Pohjoismaiden hallitukset jakavat Pohjoismaiden neuvoston näkemyksen, jonka mukaan on tärkeää minimoida mereen pääsevien jätevesien haitalliset vaikutukset. EU:n/ETAn säännösten tehokas täytäntöönpano on tämän työn kulmakivi. Pohjoismaisen ympäristö- ja ilmasto-ohjelman 2025–2030 täytäntöönpanon yhteydessä Pohjoismaiden ministerineuvosto kiinnittää huomiota meriympäristöön ja tarpeeseen vähentää ympäristölle vahingollisia kemikaalipäästöjä.

Vastauksena Pohjoismaiden neuvostolta saamiinsa suosituksiin Pohjoismaiden hallitukset haluavat todeta seuraavaa:

Että ne harkitsevat mahdollisuutta ottaa käyttöön Baselin yleissopimuksen vaatimusten lisäksi tiukempia kansallisia sääntöjä vaarallisten jätteiden maastaviennille ympäristön ja kansanterveyden suojelemiseksi.

Vuonna 1989 hyväksytyllä Baselin yleissopimuksella säädetään vaarallisen jätteen ja eräiden muiden jätetyyppien kuljetuksista yli rajojen. Yleissopimus perustuu ennalta hyväksymismenettelyyn, ts. vastaanottavan maan on hyväksyttävä jätekuljetukset etukäteen.

Euroopan unionissa Baselin yleissopimus on toimeenpantu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 1013/2006 (jätteiden siirto). Asetusta tarkistettiin vuonna 2024 ja näin muutettua jätteiden siirtoasetusta ((EU) 2024/1157) aletaan soveltaa toukokuussa 2026. Uuden asetuksen tarkoituksena on mm. lisätä jätteiden kierrätystä unionin alueella ja vähentää jätteiden vientiä OECD-maiden ulkopuolelle. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD) on hyväksynyt määräykset kierrätyskelpoisen jätteen kuljetuksesta OECD-maiden välillä. EU:n asetukset ovat oikeudellisesti sitovia säädöksiä, joita kaikkien jäsenvaltioiden on sovellettava. Myös ETA-maat Norja ja Islanti soveltavat asetusta, joka on tietyiltä osin tiukempi ja yksityiskohtaisempi kuin Baselin yleissopimuksen määräykset.

Jätteiden siirtoasetuksessa säädetään mm. ilmoitusmenettelystä (jätekuljetuslupa), jossa lähtevän maan, vastaanottavan maan ja kauttakulkumaan tulee hyväksyä kuljetukset. Jokaista luvanvaraista jätekuljetuserää valvotaan erikseen. Kaikki jätekuljetuksiin osallistuvat toimijat ovat velvollisia suorittamaan sellaiset välttämättömät toimet, joilla varmistetaan jätteen käsittelyn tapahtuvan ihmisten terveyttä vaarantamatta ja ympäristön kannalta hyväksyttävästi itse kuljetuksen aikana ja jätettä käsiteltäessä. Asetus sisältää myös määräykset menettelytavoista tilanteissa, joissa jätekuljetuksen todetaan olevan lainvastainen.

Että ne edistävät ja koordinoivat vaarallisten jätteiden ja jäteveden maastavientiä koskevia parhaita käytäntöjä sekä pyrkivät yhdessä parantamaan ympäristönsuojelua maiden rajojen yli.

Rajat ylittäviä jätekuljetuksia valvotaan EU- ja ETA-maissa EU:n asetuksella jätteiden siirrosta (ks. vastaus edelliseen kysymykseen). Asetuksen soveltamisala kattaa kaikki jätteet, mutta sitä ei sovelleta jäteveden kuljetuksiin, jos niihin sovelletaan EU:n yhdyskuntajätevesiä koskevan direktiiviä tai muuta vastaavaa EU-direktiiviä.

Jätettä viedään myös laittomasti yli rajojen. Tällaisissa tapauksissa jätettä saatetaan käsitellä määräysten vastaisesti ja pahimmassa tapauksessa jäte saattaa päätyä luontoon. Jätteiden siirtoasetus sisältää määräyksiä siitä, kuinka laittomia jätekuljetuksia tulee käsitellä. Määräyksiä laittomien jätekuljetusten seurauksista on paitsi jätteiden siirtoasetuksessa, myös ympäristörikosdirektiivissä.

Vahvistamalla viranomaisyhteistyötä sekä kansallisesti että kansainvälisesti voidaan vähentää haittoja, joita laittomat jätteesiirrot aiheuttavat ympäristölle ja terveydelle. Yhteistyön lisäämisen tarve nostettiin hiljattain esiin eräissä hankkeissa Ruotsin puheenjohtajakaudella Pohjoismaiden ministerineuvostossa 2024. Hankkeessa laadittiin raportti Pohjoismaissa käytettävistä valvontamenetelmistä jäterikollisuuden estämiseksi. Hankkeessa korostettiin myös, että viranomaisten välistä tiedonvaihtoa on parannettava. Näin voitaisiin laittomien jätekuljetusten synnyttämät haitat estää tai ainakin niitä voitaisiin vähentää. Tiiviimpää pohjoismaista yhteistyötä jätekuljetusten yhteydessä voitaisiin arvioida lähemmin siinä vaiheessa, kun ministerineuvoston ympäristö- ja ilmastoalan yhteistyöohjelma toimeenpannaan 2025–2030.

Että ne priorisoivat meriekosysteemien suojelua parantamalla sääntelyä ja valvontaa, joka koskee vaarallisia jätteitä sekä kemikaaleja sisältävää jätevettä vastaanottavia laitoksia kuten tanskalaista teollisuusjäteyritystä RGS Nordicia.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/75/EU teollisuuden päästöistä ja eläintuotannosta (teollisuuspäästödirektiivi) sisältää määräykset koordinoituista toimista, joilla ehkäistään ja rajoitetaan teollisesta toiminnasta peräisin olevia epäpuhtauksia. Direktiivissä säädetään myös päästöistä ilmaan, veteen ja maaperään, jotka tulee estää, tai jos se ei ole mahdollista, niitä tulee jatkuvasti vähentää, jätteen syntymistä tulee ehkäistä, resurssitehokkuutta parantaa ja kiertotaloutta sekä hiilidioksidipäästöjen vähentämistä edistää tarkoituksena saavuttaa ihmisten ja ympäristön korkea suojelun taso. Direktiivin uusi päivitetty versio julkaistiin elokuussa 2024.

Ympäristölupaa edellyttävä toiminta, mukaan lukien vaarallista jätettä ja kemikaaleja sisältävää jätevettä vastaanottavat laitokset, on lueteltu teollisuuspäästödirektiivin liitteessä 1. Direktiivin mukaan BAT-päätelmät parhaasta käyttökelpoisesta tekniikasta tulee ottaa lähtökohdaksi, kun lupaehdoista mm. päästöjen ja valvontavaatimusten suhteen päätetään. BAT-päätelmät jätteenkäsittelyssä (Waste Treatments, WT) julkaistiin 2018. Lisäksi jätteiden käsittelyyn voidaan tapauskohtaisesti soveltaa monia muita BAT-päätelmiä. BAT-päätelmät päivitetään säännöllisesti.

Teollisuuspäästödirektiivin ja BAT-päätelmien avulla voidaan varmistaa, että jätteenkäsittely ja muu teollinen toiminta noudattaa korkeita ympäristövaatimuksia.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/56/EY (puitedirektiivi meristrategiasta) toimii tärkeänä peruskivenä hyvän ympäristön tilan saavuttamisessa ja ylläpitämisessä merellisessä ympäristössä. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY puitteista yhteisön vesipolitiikalle (vesipuitediirektiivi) sisältää määräyksiä, joilla estetään vesistöjen tilan huononeminen ja pyritään saavuttamaan veden "hyvä status" eurooppalaisissa joissa, järvissä ja pohjavedessä. Lisäksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2024/3019 yhdyskuntajätevesien käsittelystä tuli voimaan 1. tammikuuta 2025 ja kansallinen työ sen siirtämiseksi lainsäädäntöön on aloitettu.

Pohjoismaiden viranomaiset vaihtavat säännöllisesti tietoa niiden EU-direktiivien soveltamisesta, jotka koskevat vesistöjä ja meriympäristöjä sekä käynnissä olevista asiaan liittyvistä oikeusprosesseista. Maat pyrkivät jatkuvasti parantamaan juridisia ja hallinnollisia edellytyksiä merellisen ympäristön suojelemiseksi.

Pohjoismaiden hallitukset katsovat, että suositus on näin ollen toteutunut.

Valiokunnan näkemykset

Kestävä Pohjola -valiokunta kiittää Pohjoismaiden hallituksia yksityiskohtaisesta vastauksesta suositukseen 28/2024: Jäteveden maastavienti Pohjoismaissa (A 1972/UHN). Valiokunnasta on ilahduttavaa, että Pohjoismaiden hallitukset jakavat valiokunnan näkemyksen Baselin yleissopimuksen merkityksestä rajojen yli kuljetettavan vaarallisen jätteen rajoittamisessa. Hallitukset pitävät valiokunnan tavoin myös tärkeänä vähentää mereen pääseviä jätevesiä EU:n ja ETAn säännösten tehokkaan kansallisen täytäntöönpanon kautta.

Valiokunta panee myös tyytyväisenä merkille, että pohjoismaisen ympäristö- ja ilmasto-ohjelman 2025–2030 täytäntöönpanon yhteydessä Pohjoismaiden ministerineuvosto kiinnittää huomiota meriympäristöön ja tarpeeseen vähentää ympäristölle vahingollisia kemikaalipäästöjä.

Kestävä Pohjola -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto merkitsee ilmoituksen tiedoksi ja katsoo suosituksen 28/2024: Jäteveden maastavienti Pohjoismaissa (A 1972/UHN) neuvoston osalta loppuun käsitellyksi.

Helsingissä 31. maaliskuuta 2025

Tove Elise Madland (A)

Johan Andersson (S)

Karin Gaardsted (S)

Malte Larsen (S)

Mats Wiking (S)

André N. Skjelstad (V)

Emma Berginger (MP)

Krista Mikkonen (vihr.)

Lene Westgaard-Halle (H)

Karsten Filso (SF)

Juho Eerola (ps.)

Staffan Eklöf (SD)

Himanshu Gulati (FrP)